

Strategi
Program
Handlingsplan

**Idrott- och fritidsstrategi 2026-
2030**

En strategi beslutas normalt av kommunfullmäktige och innehåller ett eller flera uppdrag om insatser till en eller flera nämnder.

Strategin aktualitetsprövas efter att kommunfullmäktige gett uppdraget till förvaltningen.

Beslutad av:	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum inkl. ev. §:	2026-04-20 § 69
Dokumentansvarig:	Tekniska nämnden
Dokumentet gäller för:	Mörbylånga kommun
Dokumentet gäller från och med:	2026-06-01
Dokumentet gäller till och med:	Tills vidare
Ev. dokumentkoppling:	KS 2023/000063
Dnr:	TN 2025/000637-1.3.1

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och syfte	4
1.2 Strategins roll i kommunens styrmodell	5
1.3 Genomförande och uppföljning	5
2. Utgångspunkter	5
2.1 Globala trender.....	5
2.2 Regionalt perspektiv	6
2.3 Lokala förutsättningar	6
3. Målbild och mål för 2026-2030.....	7
3.1 Målbild 2030	7
3.2 Övergripande mål - 2030	7
4. Tre strategiska mål för att stärka förutsättningarna för arbetet med idrott och fritid i Mörbylånga kommun	8
4.1 Strategi 1: Anläggningar	8
4.2 Strategi 2: Föreningsliv	8
4.3 Strategi 3: Friluftsliv	9

I. Inledning

En av nutidens största utmaningar är otillräcklig fysisk aktivitet trots att forskningen visar hur avgörande rörelse är för både fysisk och psykisk hälsa. Goda vanor kring fysisk aktivitet grundläggs redan i tidig ålder. Men endast två av tio barn når idag den rekommenderade mängden fysisk aktivitet per dag. Inom forskningen talas det idag om en form av rörelserelaterad analfabetism (physical illiteracy) som handlar om bristande rörelseförmåga hos barn och unga. Om de inte genom lek och rörelse får utveckla grundläggande motoriska färdigheter riskerar de att utveckla en låg tilltro till sin fysiska förmåga. Detta kan i sin tur göra det svårare ta till sig idrott eller fysisk aktivitet senare i livet.

Denna utveckling påverkar folkhälsan negativt och bidrar till ökade samhällskostnader kopplade till livsstilssjukdomar, psykisk ohälsa och social isolering.

Idrottsrörelsen i Sverige har drygt tre miljoner medlemmar, vilket gör den till en av landets största folkrörelser. Idrotten spelar en viktig roll i att främja demokratiska värderingar genom att skapa inkludering, lära ut respekt, delaktighet och ansvarstagande i föreningslivet. Genom engagemang i idrotten växer fler in i rollen som aktiva medborgare, vilket stärker samhällsgemenskapen och bidrar till en ökad samhällsnytta.

Riksidrottsförbundet skriver i sin strategi, Svensk idrott 2035¹: ”Vi bedriver idrott i föreningar för att må bra, ha roligt och utvecklas under hela livet”. Det inkluderar alltså alla åldrar – att idrott ska vara något man kan göra hela livet.

För att kunna vara fysiskt aktiv genom hela livet och för att få fler i rörelse krävs det platser att vara på. Tillgång, tillgänglighet och närhet till olika anläggningar och aktivitetsmiljöer är en nödvändig förutsättning för att människor ska vara fysiskt aktiva, såväl i föreningsdriven som egenorganiserad form.

En rapport från Sheffield Hallam Universitet i Storbritannien pekar på att satsningar på fysisk aktivitet och anläggningar för idrott och motion är samhällsekonomiskt lönsamt. Insatserna ger över tre kronor tillbaka i värde på varje satsad krona genom kostnadsbesparingar i hälso- och sjukvården, förbättrad hälsa och välbefinnande i befolkningen, men också i direkta ekonomiska effekter.²

I.1 Bakgrund och syfte

Syftet med den här strategin är att peka ut en färdriktning som ligger i linje med de övergripande målen och går i takt med den befolkningsprognos som Mörbylånga kommun arbetar efter i övrig samhällsutveckling. Den ska också vara vägledande för framtida investeringar och politiska beslut samt innehålla mål för verksamheten som ska följas upp.

¹ Svensk idrott 2035 – Strategisk plan för att nå visionen Svenska idrottsvärdens bästa.
<https://www.rf.se/svensk-idrott-2035>

² Summary: Social and economic value of community sport and physical activity in England
<https://sportengland-production-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2020-09/Social%20and%20economic%20value%20of%20sport%20and%20physical%20activity%20-%20summary.pdf?VersionId=Ifr7FqnmAz.8U3LLQu14rb1yIKL4SUJ7>

1.2 Strategins roll i kommunens styrmodell

Strategin kopplar an till Mörbylånga kommuns vision – Vi skapar växtkraft och livskvalitet - och dess tre övergripande mål.

Samhällsutvecklingen ska vara hållbar och tillväxtskapande

Genom att fritidsfrågor får en tydlig plats i utveckling av nya detaljplaner och där föreningslivet är en naturlig samarbetspart för utvecklande av nya arenor för idrott och friluftsliv skapas en attraktiv bostadsplats både nu och i framtiden.

Uppväxt- och levnadsvillkoren ska vara gynnsamma

För att nå detta mål krävs ett starkt föreningsliv som erbjuder aktiviteter för alla åldrar och målgrupper, ett väl utbyggt utbud av trygga och säkra anläggningar där både föreningsdriven och egenorganiserad idrott och motionsaktiviteter kan utföras. Tillgång till en meningsfull fritid ska finnas inom räckhåll för invånare och besökare.

Kommunen ska vara en robust organisation rustad för framtiden

En robust kommun behöver ett väl utvecklat samarbete med civilsamhället, där föreningslivet spelar en viktig roll. När kompetensförsörjningen blir ett problem för kommunen, kommer föreningslivet vara en möjlig samarbetspart i frågor som kommunen inte kan lösa på egen hand, till exempel via IOP-avtal.

1.3 Genomförande och uppföljning

Ansvaret för genomförandet och uppföljningen av Idrott- och fritidsstrategin ligger på Tekniska nämnden.

Fritidsverksamheten har ett övergripande uppdrag att i samverkan med kommunens övriga verksamheter samordna aktiviteterna som bidrar till strategins genomförande. Fritidsverksamheten ansvarar också för att strategin följs upp.

2. Utgångspunkter

Tillgången till idrottsanläggningar är en viktig förutsättning för ett levande och varierat föreningsliv. Dagens utbud är en begränsande faktor vad gäller bredden av idrotter i kommunen, då de flesta idrottshallar är utformade efter skolans behov och därmed anpassad för traditionella idrotter som badminton, basket, innebandy och liknande. För att inkludera nya målgrupper behövs detta utbud breddas genom mer verksamhetsanpassade lokaler för till exempel dans, kampsport, bågskytte, gymnastik och friidrott. Det vill säga aktiviteter som inte behöver den klassiska 40x20 metershallen.

Vad gäller utomhusytor för idrott och rekreation är det viktigt med närhet. För att den så viktiga vardagsmotionen ska bli tillgänglig för så många som möjligt är det av stor vikt att avståndet till fritidsaktiviteten minskas, bland annat genom att orter som växer har ett väl utbrett utbud av fritidsanläggningar på bostadsnära ytor. Med tanke på att befolkningen i Mörbylånga kommun växer kontinuerligt, vilket skapar konkurrens om mark för idrott, motion och rekreation, måste denna aspekt tas med tidigt i processen med framtagande av nya detaljplaner, så att de nya bostadsområdena har en önskad närhet till idrott och rekreation. Lokaliseringen av hallar och ytor för fysisk aktivitet behöver även ses i en större skala. Detta kan exempelvis göras i översiktsplanen.

2.1 Globala trender

Ett antal globala trender har beröringspunkter med Idrott- och fritidsstrategin.

- Människor lever allt längre, vilket skapar ett behov av ett större folkhälsofokus, främja en frisk åldrande befolkning.
- Den egenorganiserade idrotten växer, framför allt inom promenader, löpning, styrketräning, yoga och cykel.³ Det ställer nya krav på bättre, tryggare och mer tillgängliga aktivitetsmiljöer och anläggningar. Det finns ett ökat fokus på mental hälsa, där idrott ses alltmer som ett verktyg för psykiskt välbefinnande.
- I många växande städer och tätorter används mark alltmer för bostäder, kommersiella lokaler och infrastruktur. Det innebär att ytor för idrott, lek och rekreation ofta får stå tillbaka i planeringen. Även befintliga anläggningar hotas ibland av nedläggning eller ombyggnation.
- Kostnaderna för att delta i organiserad idrott ökar. Samhällsklyftorna växer och idrottens roll som inkluderande samhällskraft försvagas. Barn och unga från resurssvaga familjer riskerar därmed att exkluderas.

2.2 Regionalt perspektiv

Den Regionala Utvecklingsstrategin för Kalmar län lyfter fram behovet av ett jämlikt och brett utbud av fritidsaktiviteter.

Utvecklingsstrategin visar på att barn och ungdomar vars vårdnadshavare har en låg inkomst når den rekommenderade mängden fysisk aktivitet per dag i än mindre utsträckning än de barn och ungdomar vars vårdnadshavare har en hög inkomst. Idrotten bidrar till att minska hälsoklyftorna i samhället genom att stimulera till fysisk aktivitet och därigenom ge barn, ungdomar och vuxna grundläggande förutsättningar för att ta hand om sin hälsa.

För att nå olika målgrupper menar utvecklingsstrategin att fritidsaktiviteter behöver anpassas efter olika intressen och behov. Genom att ge förutsättningar för en meningsfull fritid skapas ett samhälle där alla har möjlighet att delta, utvecklas och må bra.

Ett rikt, varierat och levande fritidsutbud skapar mötesplatser där människor från olika bakgrunder kan umgås och bygga relationer. Det bidrar till att bryta den socioekonomiska segregationen, motverka utanförskapet och öka den sociala sammanhållningen. Mötesplatser är särskilt viktiga för barn och unga som har ett extra stort behov av trygga platser där de kan mötas, utvecklas och känna sig inkluderade. Länets aktörer behöver samarbeta för att möta invånarens behov av att uppleva eller utöva kultur, idrott, folkbildning och andra aktiviteter som bidrar till en meningsfull fritid. Här spelar även civilsamhället en viktig roll med sin förmåga att fånga upp och möta behov där offentlig sektor inte har tillräcklig kunskap eller kapacitet.

³ Aktiv på egen hand – Den egenorganiserade idrottens förutsättningar och utmaningar i Linköping <https://www.linkoping.se/contentassets/db8a487b89c54652b1442ae17306198b/aktiv-pa-egen-hand-utredning-aktiv-hela-livet-v1-200421.pdf>

2.3 Lokala förutsättningar

2.3.1 Mörbylånga kommuns styrkor

- Närhet till natur och friluftsliv
- Mörbylånga kommun är en tillväxtkommun
- Ett brett föreningsliv, som erbjuder meningsfulla

fritidssysselsättningar för invånare av alla åldrar och samhällsklasser. Deltagande i föreningsliv är bland de högsta i länet.

- Aktiva och engagerade seniorer

2.3.2 Mörbylånga kommuns utmaningar

- En växande kommun leder till ökade krav på samhällsservice och tillgång till fritidsanläggningar och ytor för rekreation.
- Ökat behov av planlagd mark för bostäder och förtätning av samhällen, har resulterat i minskad tillgång till grönområden och anlagda ytor för rekreation.
- Det finns idag ett stort behov av mötesplatser för delaktighet och gemenskap. Behovet finns i alla åldrar och kommer öka än mer bland seniorer som enligt demografiska befolkningsprognosen kommer öka i andel. Tillgången till kommunala samlingslokaler har i Färjestaden i stället minskat de senaste åren.
- Att kunna prioritera dyra investeringar på idrottshallar, fritidsanläggningar och rekreationsområden genom att påvisa en indirekt ekonomisk vinning.
- Det finns tecken på att det ideella engagemanget inom idrottsrörelsen har minskat över tid. Fortsätter den trenden finns en risk att föreningsdemokratien och gemenskapen urholkas. Det skulle även kunna leda till ökad belastning för de kommunala verksamheterna, till exempel i de fall där föreningarna inte längre kan driva sina egna anläggningar.

3. Målbild och mål för 2026-2030

3.1 Målbild 2030

Mörbylånga kommun är fortsatt en attraktiv plats att bo och verka på. Allt fler väljer att se sina barn växa upp med närhet till den öländska naturen, där de under hela livet kan ta del av föreningslivets varierade utbud eller på egen hand aktivera sig på ett närliggande rekreationsområde.

Det rika utbudet på meningsfulla fritidsaktiviteter har bidragit till friskare och mer aktiva invånare i alla åldrar. Den förbättrade folkhälsan har både ökat frisknävaron och om möjligt minskat trycket på den sydöländska vårdpersonalen.

En aktiv omvärldsbevakning har medfört att anläggningar och friluftsområden erbjuder vad invånarna önskar i hållbar takt, vilket gör att utvecklingen sker i balans med den kommunala ekonomin.

3.2 Övergripande mål - 2030

I Mörbylånga kommun är idrott och fysisk aktivitet en självklar rättighet för alla invånare, oavsett ålder, kön, etnicitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsförmåga eller kulturell tillhörighet. Med god tillgång till en trygg, tillgänglig och välkomnande idrott- och fritidsmiljö där alla känner sig sedda och får möjlighet att delta på sina villkor. Genom samverkan med föreningar, skolor, kultur och fritidsgårdar samt andra aktörer skapar vi inkluderande arenor för idrott och fysisk aktivitet där glädje, hälsa och gemenskap står i centrum.

4. Tre strategiska mål för att stärka förutsättningarna för arbetet med idrott och fritid i Mörbylånga kommun

4.1 Strategi 1: Anläggningar

Mörbylånga kommun erbjuder väl underhållna lokaler och fritidsanläggningar som möter kommuninnevanornas efterfrågan på en aktiv fritid samt arbetar för att effektivisera användningen av både kommunala och icke-kommunala lokaler.

En aktiv fritid är viktig för såväl det fysiska som det psykiska välbefinnandet. Anläggningar som uppfyller invånarnas behov ökar attraktiviteten hos Mörbylånga kommun som bostads- och etableringsort. Utvecklingen sker i takt och linje med invånarnas, föreningars och besökarnas behov. Det är viktigt att utvecklingen sker oberoende av användarnas geografiska hemvist eller könstillhörighet.

Detta gör Mörbylånga kommun genom att

- Ytor för idrott, fritid och rekreation finns med i planering av nya boendeområden. Fritid är tidigt inkluderat i arbetet med nya planprogram och detaljplaner. Eventuellt borttagande av fritidsanläggningar, samlingslokaler, rekreationsområden och idrottsytor ska ersättas med ny hänvisad plats.
- Bredda utbudet av idrottshallar och aktivitetsytor. Bland annat genom nya anläggningar för till exempel dans, gymnastik och kampsporter.
- Tillgången på anläggningsyta ökar i takt med befolkningsökningen och i linje med framtagna lokalförsörjningsplaner och anläggningsbehov.
- En anläggningsplan arbetas fram.
- Såväl funktionell som geografisk tillgänglighet vägs in vid byggnation av nya anläggningar.
- Hänsyn tas till jämlikhet och jämställdhet vid nybyggnation och utveckling av befintliga anläggningar.
- Genomföra en inventering av icke-kommunala lokaler lämpade för fritidsändamål samt om möjligt tillgängliggöra dessa publikt.

4.2 Strategi 2: Föreningsliv

Mörbylånga kommun bidrar till ett säkert, tryggt och brett föreningsliv med låga trösklar och där föreningar ges möjlighet till utveckling och samverkan.

Forskningen visar att aktivt deltagande i föreningsliv och sociala nätverk påvisar positivt samband med upplevd god hälsa och hög livskvalitet. Föreningslivet bidrar också till en demokratisk fostran och folkbildning. Föreningarna är en viktig och uppskattad samarbetspart till Mörbylånga kommun när det gäller att skapa en attraktiv bostads- och besöksort. Mörbylånga kommun kommer fortsätta värna om det täta samarbete som organisationen har med den ideella sektorn och genom stöttning bidra till det ideella engagemangets fortlevnad.

Detta gör Mörbylånga kommun genom att

- Ha en tät dialog med föreningslivet, bland annat genom att årligen bjuda in till Idrottsforum.

- Mörbylånga kommun i samverkan med RF-SISU Småland uppmuntrar föreningar att delta i projektet Säker & Trygg Förening – en kvalitetsmärkning för föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet.
- Prioritera utveckling av fritids- och idrottsanläggningar där föreningar har initierat aktiviteten.
- Alla fritidsföreningar ska ha möjlighet att ta del av det kommunala stödsystemet, unga såväl som seniorer.
- Initiera och stötta föreningsdrivna idrottsskolor och idrottsfritids som ger alla möjlighet att få tillgång till föreningslivet. Kommunen eftersträvar att det ska finnas idrottsskolor för såväl yngre som seniorer samt för personer med funktionsvariationer.
- I samarbete med kultur, fritidsgårdar, social omsorg och föreningsliv erbjuda mötesplatser för barn, unga och seniorer i kommunen. Detta innebär såväl en utökning av fysiska samlingslokaler som nya samarbetsprojekt kring aktiviteter på mötesplatserna.

4.3 Strategi 3: Friluftsliv

Mörbylånga kommun arbetar löpande med att utveckla och öka tillgängligheten till vandringsleder, cykelleder, ridleder och badplatser, så att allt fler ska kunna upptäcka och njuta av naturen på södra Öland.

Att leva och umgås naturnära främjar både den fysiska och psykiska hälsan. Att vara ute i naturen kan till exempel medföra minskad stress. Mörbylånga kommun vill fortsätta tillgängliggöra sina attraktiva natur- och rekreationsmiljöer för både besökare och boende i och kring världsarvet på södra Öland.

Detta gör Mörbylånga kommun genom att

- Med hjälp av omvärldsbevakning säkerställa att utbudet av friluftsområden och aktiviteter speglar behovet och efterfrågan.
- Utveckla Grövleområdet i Färjestaden till ett stadsnära friluftsområde med till exempel fler motionsspår, mountainbike-slingor och discgolfbana.
- Förbättra faciliteterna längs vandringslederna tillika de fysiska ledmarkeringarna och på det sättet arbeta för att närma sig en nationell standard.
- Erbjud attraktiva och väl underhållna kommunala badplatser som utvecklas efter tidens och platsens behov. En standard för kommunala badplatser tas fram.
- I samarbete med skolan, kultur, fritidsgårdarna och föreningar erbjuda aktiviteter som ger barn, unga och seniorer möjligheten att uppleva friluftslivet och öka kunskapen om världsarvet Södra Ölands odlingslandskap.
- Tillsammans med Gator och Service och Borgholms kommun arbeta för att Ölandsleden får klassning som en nationell cykelled.